

e-Participatie in de verkiezingsprogramma's

De mogelijkheden om via internet burgers te bereiken en betrekken staan bij de overheid steeds vaker op de agenda: e-participatie is hot. Maar welke rol spelen internet en participatie bij de Tweede Kamerverkiezingen?

CreativeCrowds is in de verkiezingsprogramma's op zoek gegaan naar de plannen en standpunten van de grootste partijen. Al zijn er maar een paar partijen die zich er expliciet over uitspreken, veel partijen zetten de deur naar e-participatie op een kier. Standpunten over het burgerinitiatief en over referenda staan vaak in het programma, daarbij staan er bij veel partijen een aantal vernieuwende plannen beschreven. Een overzicht:

Het belang van e-participatie

“Laat ons volk zich maar uitspreken; samen weten burgers het beter dan de linkse klik” (PVV).

De PVV weet het helder te brengen; Wilders en partijgenoten willen *“de macht teruggeven aan de burger”*. Op links klinkt bij de SP een zelfde geluid: *“Beslissingen over de buurt worden vaak over de hoofden van de bewoners heen genomen”*. Waar uiterst links en uiterst rechts op een lijn lijken te zitten, leggen de partijen daartussenin het belang van Participatie anders uit:

“Burgerschap gaat verder dan je plichten nakomen. Samenleven betekent samen de schouders eronder. Dat je verantwoordelijkheid voelt en neemt voor je straat, je school, de sportclub en ga zo maar door. De PvdA zet zich in voor een betekenisvolle dialoog tussen burger en bestuur” (PvdA).

“Bestuurders moeten er voor zorgen dat burgers op meer manieren dan alleen via de verkiezingen betrokken zijn bij beslissingen die zij nemen. Die inspraak moet geschieden met de nieuwste communicatiemiddelen” (D66).

“Het vertrouwen van burgers in de overheid en betrokkenheid bij het openbaar bestuur zijn gediend bij burgerparticipatie. Daarom moet er een brede evaluatie komen van inspraakmogelijkheden en vormen van burgerparticipatie, mede in relatie tot de verwachtingen en de beleving van burgers” (CDA).

Het burgerinitiatief

Als de overheid een stap terug zet zullen burgers er een stap bij moeten doen. De overheid zou er dus goed aan doen om de initiatieven van burgers aan te moedigen en te ondersteunen. Bezuinigingen zijn het belangrijkste thema van deze verkiezingen maar wat zeggen ze over het belang van het burgerinitiatief?

“Het bevorderen van het algemeen belang gebeurt zoveel mogelijk op particulier initiatief en alleen waar nodig door de overheid. Een samenleving die zelf vorm en invulling geeft aan maatschappelijke verantwoordelijkheden verdient de voorkeur boven een alomtegenwoordige overheid” (CDA).

“Bij het oplossen van maatschappelijke problemen is de medewerking van burgers onmisbaar. (...) Naast een actieve overheid zijn ook actieve burgers hard nodig. Zij moeten meer invloed krijgen op hoe hun leven is georganiseerd (...) door initiatieven van mensen niet in de kiem te smoren met bureaucratisch geneuzel, maar te ondersteunen. (GroenLinks).

“Wanneer het particulier initiatief tot zijn recht komt, kan iedereen zijn persoonlijke verantwoordelijkheid als rentmeester vorm en inhoud geven. Aan de andere kant heeft de overheid de taak duidelijke grenzen te stellen, omdat ook in het economisch leven de ongebondenheid van de mens openbaar komt” (SGP).

Ook PvdA, ChristenUnie en de PvdD spreken uit dat ze burgerinitiatieven willen stimuleren.

Referenda

De SGP stelt terecht dat de overheid de taak heeft duidelijke grenzen te stellen aan de invloed van burgers. Maar die grens ligt bij verschillende partijen op verschillende plaatsen. Dit komt goed naar voren bij de standpunten over referenda. Zo vindt de SGP initiatief van burgers prima, maar er wordt absoluut geen verantwoordelijkheid naar burgers afgeschoven.

“Goede bestuurders houden rekening met de wensen van de bevolking, maar maken zelf een belangenafweging en nemen zelf inhoudelijke beslissingen. Die verantwoordelijkheid moet niet op anderen worden afgeschoven” (SGP).

Ook het CDA vindt dat het referendum niet in onze representatieve democratie past.

“Bij referenda neemt men heel belangrijke beslissingen, terwijl er later niemand ter verantwoording geroepen kan worden. Hierdoor ontstaat onduidelijkheid over het vervolgtraject” (CDA).

Al richt Wilders' PVV zich op 'de linkse elite', het contrast op dit onderwerp wordt in geen programma duidelijker dan bij CDA en SGP:

“Wat we moeten doen is de macht teruggeven aan de burger. Alleen een radicale democratisering kan de dominantie van de linkse elites breken. Dus kiest de PVV om te beginnen voor het bindend referendum. Dat betekent dat de burger over elk besluit met een bepaald aantal handtekeningen om een volksraadpleging kan vragen” (PVV).

Verder laten PvdA, PvdD, SP en D66 weten dat zij referenda zien als belangrijke mogelijkheid om als burger je mening te geven en vertegenwoordigers te corrigeren.

Vernieuwende plannen:

De PvdA pakt het radicaal aan. *“Burgers willen directe invloed op het bestuur en vaker dan één keer per vier jaar. De vernieuwing van onze democratie is veelbesproken maar heeft nog weinig voortgang gemaakt in de afgelopen decennia”*. De partij stelt voor om samen met zoveel mogelijk partijen te komen tot ‘het **Nationaal Democratie Akkoord**’. *“Doel is de modernisering van de representatieve democratie door op een verantwoorde manier vormen van directe invloed voor de burger in te voeren”*.

De rol van IT wordt hierin expliciet genoemd: *“De Partij van de Arbeid ziet een efficiënte en effectieve ICT als noodzakelijke randvoorwaarde voor een moderne en open overheid. Ook in het kader van de brede heroverwegingen ziet de PvdA een sterke inzet op Open Standaarden, Open Source Software en Open Data als randvoorwaardelijk”*. Daarmee zijn de sociaaldemocraten de enigen die aandacht besteden aan open data.

Over inspraak en ideeën van burgers worden bij meerdere partijen voorstellen gedaan. *“De overheid gaat experimenteren met vormen van e-participatie en bestaande initiatieven op dit gebied ondersteunen, om daarmee ook groepen die nu nog weinig participeren te betrekken”* (GroenLinks). *“Hiermee kan vooral lokaal recht worden gedaan aan de betrokkenheid en creativiteit die onder burgers bestaat”* (D66).

De ChristenUnie scoort Social Media punten: *“Om te weten wat er ‘op straat leeft’ is het soms belangrijker om bijvoorbeeld Hyves en andere netwerksites in de gaten te houden, dan daadwerkelijk de straat op te gaan”* (ChristenUnie).

Veel partijen besteden aandacht aan de publieke omroep. Het CDA komt met een verrassend crowdsourcing model voor omroepen. *“In een digitale wereld ontstaan tal van nieuwe mogelijkheden om de miljoenen leden te betrekken bij de totstandkoming van het programma-aanbod. Het CDA wil daarom dat omroepverenigingen uitgroeien tot dynamische organisaties waarbinnen tal van communities actief zijn rondom gedeelde interesses en overtuigingen”* (CDA).

Stem voor Participatie

Het feit dat participatie onafhankelijk van politieke kleur interessant lijkt te zijn voor partijen is mooi. “Een sprankelende democratie” (PVV) willen we allemaal. Dat partijen daar andere invullingen aan wordt gegeven is daaraan inherent. Ondergetekende is blij met het PvdA voorstel om met zoveel mogelijk partijen de democratie, en dus participatie, een nieuwe vorm te geven. Jammer genoeg ontbreekt bij de VVD enige uitspraak over participatie. Een goede reden om als participatiegezinde liberaal voor D66 te gaan. Op basis van de standpunten en concrete ideeën van partijen ben ik uitgekomen op onderstaande rapportlijst.

Partij	Burgerinitiatief	Referendum	Vernieuwend voorstel	eparticipatie oordeel
CDA	Stimuleren	Tegen	Omroepen worden online communities	Uitstekend
PvdA	Stimuleren	Voor	Nationaal Democratie Akkoord	Uitstekend
GroenLinks	Stimuleren	Voor	Experimenteer met e-participatie	Uitstekend
D66	Stimuleren	Voor	(lokale) ideeën van burgers	Goed
ChristenUnie	Stimuleren	Voor	Netwerksites in de gaten te houden	Goed
SP	-	Voor		Voldoende
PVV	-	Voor		Voldoende
PvdD	Stimuleren	Voor		Voldoende
SGP	Begrensd stimuleren	Tegen		Matig

Over CreativeCrowds

Sinds 2007 helpt [ons bureau](#) organisaties en overheden met Crowdsourcing en e-participatie. We ontwikkelen strategie, maken concepten en doen community management. CreativeCrowds is ook oprichter van [Verbeterdebuurt.nl](#); een prijzenwinnend concept waarmee burgers in heel Nederland worden betrokken bij het verbeteren van buurten.

De uitspraken over e-participatie per Partij

“Het vertrouwen van burgers in de overheid en betrokkenheid bij het openbaar bestuur zijn gediend bij burgerparticipatie. Daarom moet er een brede evaluatie komen van inspraakmogelijkheden en vormen van burgerparticipatie, mede in relatie tot de verwachtingen en de beleving van burgers.”

“Vroegtijdige brede participatie bij de aanleg van wegen en een brede verkenning vooraf is cruciaal om een goed en helder besluit te nemen.”

“Het CDA is geen voorstander van het referendum. Referenda passen niet binnen onze representatieve democratie en dragen ook niet bij aan de goede werking daarvan. Bij referenda neemt men heel belangrijke beslissingen, terwijl er later niemand ter verantwoording geroepen kan worden. Hierdoor ontstaat onduidelijkheid over het vervolgtraject.”

“Het bevorderen van het algemeen belang gebeurt zoveel mogelijk op particulier initiatief en alleen waar nodig door de overheid. Maatschappelijke zelfregulering en een samenleving die zelf vorm en invulling geeft aan maatschappelijke verantwoordelijkheden verdient de voorkeur boven een alomtegenwoordige overheid.”

“In een digitale wereld ontstaan tal van nieuwe mogelijkheden om de miljoenen leden te betrekken bij de totstandkoming van het programma-aanbod. Het CDA wil daarom dat omroepverenigingen uitgroeien tot dynamische organisaties waarbinnen tal van communities actief zijn rondom gedeelde interesses en overtuigingen.”

“Bestuurders moeten er voor zorgen dat burgers op meer manieren dan alleen via de verkiezingen betrokken zijn bij beslissingen die zij nemen. Dit versterkt het draagvlak voor beleid. De betrokkenheid van burgers kan ook leiden tot kwalitatief betere besluiten. Daarom wil D66 dat burgers op alle niveaus in een vroeg stadium worden betrokken bij besluitvorming. Die inspraak moet geschieden met de nieuwste communicatiemiddelen. Ook kunnen via raadplegende middelen burgers met eigen initiatieven of alternatieven komen voor beleid (bijvoorbeeld door meerkeuzereferenda en preferenda). Hiermee kan vooral lokaal recht worden gedaan aan de betrokkenheid en creativiteit die onder burgers bestaat. Als het hele democratisch proces is doorlopen, moet als noodrem de mogelijkheid van het correctief referendum bestaan.”

“D66 vertrouwt erop dat inwoners van Nederland prima in staat zijn om te beslissen wat nodig is in hun directe leefomgeving. Sterker nog, het uitwisselen van meningen en het vinden van gedeelde grond versterkt de sociale binding in buurten. Het is aan de overheid om met behulp van ICT mensen in staat te stellen zelfbestuur vorm te geven. Die inzet van ICT is ook bruikbaar voor het verzamelen van input voor lokaal beleid.”

GROENLINKS

“Overheden nodigen burgers actief uit om mee te denken over beleid, bijvoorbeeld via burgerpanels en wijkbudgetten. Ook worden burgers directer betrokken bij de evaluatie van het beleid, bijvoorbeeld via gebruikersgroepen en kwaliteitspanels.”

“Bij het oplossen van maatschappelijke problemen is de medewerking van burgers onmisbaar. Eigen initiatief verdient ondersteuning. Of het nu gaat om bewoners die de straat opknappen, mensen die een eigen huis neerzetten, burens die samen groene energie willen opwekken, ouders die een plan maken voor een brede school, ouderen die hun eigen zorg organiseren of sociale partners die een cao sluiten voor levenslang leren.”

“Online samenwerking biedt burgers nieuwe mogelijkheden voor politieke participatie. De overheid gaat experimenteren met vormen van e-participatie en bestaande initiatieven op dit gebied ondersteunen, om daarmee ook groepen die nu nog weinig participeren te betrekken.”

“Naast een actieve overheid zijn ook actieve burgers hard nodig. Zij moeten meer invloed krijgen op hoe hun leven is georganiseerd: in de buurt, op school, in het ziekenhuis en op het werk. Dat kan via wijkbudgetten en cliënten- en bewonersraden. Met een stevigere positie van gekozen vertegenwoordigers in ondernemings- en medezeggenschapsraden. Door maatschappelijke organisaties meer speelruimte en inspraak te geven. Maar vooral ook door initiatieven van mensen niet in de kiem te smoren met bureaucratisch geneuzel, maar te ondersteunen. Zo geven we vorm aan een democratische samenleving, waarin mensen kunnen meedoen, meepraten en meebeslissen.”

“Vertrouwen in het openbaar bestuur win je niet alleen met een transparante en efficiënte overheid. Burgers willen directe invloed op het bestuur en vaker dan één keer per vier jaar. De vernieuwing van onze democratie is veelbesproken maar heeft nog weinig voortgang gemaakt in de afgelopen decennia. De PvdA heeft stelling genomen voor de door de Raad gekozen burgemeester, voor correctieve referenda, voor burgerinitiatieven, voor verbeteringen van het kiesstelsel. Maar om hierin betekenisvolle vooruitgang te boeken is een breed en langjarig maatschappelijk en politiek draagvlak nodig. Zeker wanneer grondwetswijzigingen nodig zijn voor verdergaande stappen. Het maatschappelijk klimaat vraagt hier nadrukkelijk om.

Tot nu toe is het niet gelukt op dit punt een doorbraak te forceren vanwege politieke verdeeldheid en wisselende (regering-)coalities. Met name daar waar een grondwetswijziging is vereist stranden pogingen tot bestuurlijke vernieuwing. De frustratie binnen en buiten de politiek neemt rechtevenredig toe.

Voor ons is het nu belangrijker een doorbraak te forceren dan eindeloos aan het eigen standpunt vast te houden. Als iedereen dat doet gebeurt er immers weer niets. Dus stellen wij voor om met zoveel mogelijk partijen, zonder taboes vooraf, in korte tijd te komen tot een langjarig Nationaal Democratie Akkoord. Doel is de modernisering van de representatieve democratie door opeen verantwoorde manier vormen van directe invloed

voor de burger in te voeren. Dat kan daadwerkelijk bijdragen aan herstel van vertrouwen in de politiek bij burgers.”

“Tegelijkertijd wil de PvdA de directe invloed van bewoners op de corporaties vergroten. Zij moeten worden uitgedaagd om met eigen ideeën te komen om de buurt op te krikken en dat samen met de corporaties te realiseren.”

“Burgerschap gaat verder dan je plichten nakomen. Iedereen moet zijn rol spelen als burger in de democratische rechtstaat. Door te kiezen of gekozen te worden. Door mee te praten en te helpen in een bestuur of vereniging. Samenleven betekent samen de schouders eronder. Dat je verantwoordelijkheid voelt en neemt voor je straat, je school, de sportclub en ga zo maar door. Zo houden we de samenleving draaiend.”

“De PvdA zet zich in voor een bestuursstijl, met een betekenisvolle dialoog tussen burger en bestuur. Binden en verbinden moet ons handelsmerk zijn.”

“De Partij van de Arbeid ziet een efficiënte en effectieve ICT als noodzakelijke randvoorwaarde voor een moderne en open overheid. Ook in het kader van de brede heroverwegingen ziet de PvdA een sterke inzet op Open Standaarden, Open Source Software en Open Data als randvoorwaardelijk.

“De PvdA wil door met de wijkaanpak. We willen de komende jaren nog meer ruimte bieden aan initiatieven en prioriteiten van bewoners zelf. De ervaringen van de laatste jaren verdienen navolging in veel meer wijken in het land. Geleidelijk kan de aandacht verschuiven van herstructurering naar goed onderhoud en beheer.”

“We geven mensen de mogelijkheid om via referenda hun mening te geven en hun vertegenwoordigers te corrigeren”

“Beslissingen over de buurt worden vaak over de hoofden van de bewoners heen genomen. Buurtbewoners krijgen meer inspraak over de inrichting van en de voorzieningen in hun buurt.”

“Een kleine overheid, zonder te veel betutteling. Voor een sprankelende democratie, met volop referenda. Laat ons volk zich maar uitspreken; samen weten burgers het beter dan de linkse klik.”

“Wat we moeten doen is de macht teruggeven aan de burger. Alleen een radicale democratisering kan de dominantie van de linkse elites breken. Dus kiest de PVV om te beginnen voor het bindend referendum. Dat betekent dat de burger over elk besluit met een bepaald aantal handtekeningen om een volksraadpleging kan vragen.”

“Goede bestuurders houden rekening met de wensen van de bevolking, maar maken zelf een belangenafweging en nemen zelf inhoudelijke beslissingen. Die verantwoordelijkheid moet niet op anderen worden afgeschoven.”

“Wanneer het particulier initiatief tot zijn recht komt, kan iedereen zijn persoonlijke verantwoordelijkheid als rentmeester vorm en inhoud geven. Aan de andere kant heeft de overheid de taak duidelijke grenzen te stellen, omdat ook in het economisch leven de ongebondenheid van de mens openbaar komt.”

ChristenUnie

“Burgerinitiatieven hebben een meerwaarde in een democratische besluitvorming en worden aangemoedigd.”

“Buurtbewoners worden zo veel mogelijk betrokken bij het werken aan leefbaarheid van de eigen buurt, zoals overleg over aanleg van speelveldjes.”

“Om te weten wat er ‘op straat leeft’ is het soms belangrijker om bijvoorbeeld Hyves en andere netwerksites in de gaten te houden, dan daadwerkelijk de straat op te gaan.”

“Het raadgevend referendum moet een plaats krijgen bij belangrijke besluiten.

Het burgerinitiatief wordt gestimuleerd en vergemakkelijkt.”

De uitspraken over e-participatie per Thema

Het belang van participatie

“Bestuurders moeten er voor zorgen dat burgers op meer manieren dan alleen via de verkiezingen betrokken zijn bij beslissingen die zij nemen. Dit versterkt het draagvlak voor beleid. De betrokkenheid van burgers kan ook leiden tot kwalitatief betere besluiten. Daarom wil D66 dat burgers op alle niveaus in een vroeg stadium worden betrokken bij besluitvorming. Die inspraak moet geschieden met de nieuwste communicatiemiddelen” (D66).

“Het vertrouwen van burgers in de overheid en betrokkenheid bij het openbaar bestuur zijn gediend bij burgerparticipatie. Daarom moet er een brede evaluatie komen van inspraakmogelijkheden en vormen van burgerparticipatie, mede in relatie tot de verwachtingen en de beleving van burgers” (CDA).

“D66 vertrouwt erop dat inwoners van Nederland prima in staat zijn om te beslissen wat nodig is in hun directe leefomgeving. Sterker nog, het uitwisselen van meningen en het vinden van gedeelde grond versterkt de sociale binding in buurten. Het is aan de

overheid om met behulp van ICT mensen in staat te stellen zelfbestuur vorm te geven. Die inzet van ICT is ook bruikbaar voor het verzamelen van input voor lokaal beleid” (D66).

“Overheden nodigen burgers actief uit om mee te denken over beleid, bijvoorbeeld via burgerpanels en wijkbudgetten. Ook worden burgers directer betrokken bij de evaluatie van het beleid, bijvoorbeeld via gebruikersgroepen en kwaliteitspanels” (GL).

“Beslissingen over de buurt worden vaak over de hoofden van de bewoners heen genomen. Buurtbewoners krijgen meer inspraak over de inrichting van en de voorzieningen in hun buurt” (SP).

“Buurtbewoners worden zo veel mogelijk betrokken bij het werken aan leefbaarheid van de eigen buurt, zoals overleg over aanleg van speelveldjes” (ChristenUnie).

“Burgerschap gaat verder dan je plichten nakomen. Iedereen moet zijn rol spelen als burger in de democratische rechtstaat. Door te kiezen of gekozen te worden. Door mee te praten en te helpen in een bestuur of vereniging. Samenleven betekent samen de schouders eronder. Dat je verantwoordelijkheid voelt en neemt voor je straat, je school, de sportclub en ga zo maar door. Zo houden we de samenleving draaiend. De PvdA zet zich in voor een bestuursstijl, met een betekenisvolle dialoog tussen burger en bestuur. Binden en verbinden moet ons handelsmerk zijn” (PvdA).

Vernieuwende plannen:

“In een digitale wereld ontstaan tal van nieuwe mogelijkheden om de miljoenen leden te betrekken bij de totstandkoming van het programma-aanbod. Het CDA wil daarom dat omroepverenigingen uitgroeien tot dynamische organisaties waarbinnen tal van communities actief zijn rondom gedeelde interesses en overtuigingen” (CDA).

(D66)Ook kunnen via raadplegende middelen burgers met eigen initiatieven of alternatieven komen voor beleid (bijvoorbeeld door meerkeuzereferenda en preferenda). Hiermee kan vooral lokaal recht worden gedaan aan de betrokkenheid en creativiteit die onder burgers bestaat.

(CDA)Vroegtijdige brede participatie bij de aanleg van wegen en een brede verkenning vooraf is cruciaal om een goed en helder besluit te nemen.

(GL)Online samenwerking biedt burgers nieuwe mogelijkheden voor politieke participatie. De overheid gaat experimenteren met vormen van e-participatie en bestaande initiatieven op dit gebied ondersteunen, om daarmee ook groepen die nu nog weinig participeren te betrekken.

(ChristenUnie) Om te weten wat er 'op straat leeft' is het soms belangrijker om bijvoorbeeld Hyves en andere netwerksites in de gaten te houden, dan daadwerkelijk de straat op te gaan.

(PvdA) Een Nationaal Democratie Akkoord. Vertrouwen in het openbaar bestuur win je niet alleen met een transparante en efficiënte overheid. Burgers willen directe invloed op het bestuur en vaker dan één keer per vier jaar. De vernieuwing van onze democratie is veelbesproken maar heeft nog weinig voortgang gemaakt in de afgelopen decennia.

Maar om hierin betekenisvolle vooruitgang te boeken is een breed en langjarig maatschappelijk en politiek draagvlak nodig. Zeker wanneer grondwetswijzigingen nodig zijn voor verdergaande stappen. Het maatschappelijk klimaat vraagt hier nadrukkelijk om.

Tot nu toe is het niet gelukt op dit punt een doorbraak te forceren vanwege politieke verdeeldheid en wisselende (regering-)coalities.

De PvdA stelt voor om met zoveel mogelijk partijen, zonder taboes vooraf, in korte tijd te komen tot een langjarig Nationaal Democratie Akkoord. Doel is de modernisering van de representatieve democratie door opeen verantwoorde manier vormen van directe invloed voor de burger in te voeren. Dat kan daadwerkelijk bijdragen aan herstel van vertrouwen in de politiek bij burgers. (einde PvdA)

(PvdA) De PvdA wil de directe invloed van bewoners op de corporaties vergroten. Zij moeten worden uitgedaagd om met eigen ideeën te komen om de buurt op te krikken en dat samen met de corporaties te realiseren.

(PvdA) De Partij van de Arbeid ziet een efficiënte en effectieve ICT als noodzakelijke randvoorwaarde voor een moderne en open overheid. Ook in het kader van de brede heroverwegingen ziet de PvdA een sterke inzet op Open Standaarden, Open Source Software en Open Data als randvoorwaardelijk.

Burgerinitiatief

(PvdD) Het burgerinitiatief wordt gestimuleerd en vergemakkelijkt.

(Christenunie) Burgerinitiatieven hebben een meerwaarde in een democratische besluitvorming en worden aangemoedigd.

(CDA) Het bevorderen van het algemeen belang gebeurt zoveel mogelijk op particulier initiatief en alleen waar nodig door de overheid. Maatschappelijke zelfregulering en een samenleving die zelf vorm en invulling geeft aan maatschappelijke verantwoordelijkheden verdient de voorkeur boven een alomtegenwoordige overheid.

(GroenLinks) Bij het oplossen van maatschappelijke problemen is de medewerking van burgers onmisbaar. Eigen initiatief verdient ondersteuning. Of het nu gaat om bewoners die de straat opknappen, mensen die een eigen huis neerzetten, bureaus die samen groene energie willen opwekken, ouders die een plan maken voor een brede school, ouderen die hun eigen zorg organiseren of sociale partners die een cao sluiten voor levenslang leren.

(GL) Naast een actieve overheid zijn ook actieve burgers hard nodig. Zij moeten meer invloed krijgen op hoe hun leven is georganiseerd: in de buurt, op school, in het ziekenhuis en op het werk. Dat kan via wijkbudgetten en cliënten- en bewonersraden. Met een stevige positie van gekozen vertegenwoordigers in ondernemings- en medezeggenschapsraden. Door maatschappelijke organisaties meer speelruimte en inspraak te geven. Maar vooral ook door initiatieven van mensen niet in de kiem te smoren met bureaucratisch geneuzel, maar te ondersteunen. Zo geven we vorm aan een

democratische samenleving, waarin mensen kunnen meedoen, meepraten en meebeslissen.

(SGP) Wanneer het particulier initiatief tot zijn recht komt, kan iedereen zijn persoonlijke verantwoordelijkheid als rentmeester vorm en inhoud geven. Aan de andere kant heeft de overheid de taak duidelijke grenzen te stellen, omdat ook in het economisch leven de ongebondenheid van de mens openbaar komt.

(PvdA) De PvdA heeft stelling genomen voor de door de Raad gekozen burgemeester, voor correctieve referenda, voor burgerinitiatieven, voor verbeteringen van het kiesstelsel.

Referendum

(PvdA) De PvdA heeft stelling genomen voor de door de Raad gekozen burgemeester, voor correctieve referenda, voor burgerinitiatieven, voor verbeteringen van het kiesstelsel.

Het CDA is geen voorstander van het referendum. Referenda passen niet binnen onze representatieve democratie en dragen ook niet bij aan de goede werking daarvan. Bij referenda neemt men heel belangrijke beslissingen, terwijl er later niemand ter verantwoording geroepen kan worden. Hierdoor ontstaat onduidelijkheid over het vervolgtraject.

(PvdD) Het raadgevend referendum moet een plaats krijgen bij belangrijke besluiten.

(SGP) Goede bestuurders houden rekening met de wensen van de bevolking, maar maken zelf een belangenafweging en nemen zelf inhoudelijke beslissingen. Die verantwoordelijkheid moet niet op anderen worden afgeschoven.

(SP) We geven mensen de mogelijkheid om via referenda hun mening te geven en hun vertegenwoordigers te corrigeren.

(PVV) Wat we moeten doen is de macht teruggeven aan de burger. Alleen een radicale democratisering kan de dominantie van de linkse elites breken. Dus kiest de PVV om te beginnen voor het bindend referendum. Dat betekent dat de burger over elk besluit met een bepaald aantal handtekeningen om een volksraadpleging kan vragen.

(PVV) Een kleine overheid, zonder te veel betutteling. Voor een sprankelende democratie, met volop referenda. Laat ons volk zich maar uitspreken; samen weten burgers het beter dan de linkse klik.

(D66) Als het hele democratisch proces is doorlopen, moet als noodrem de mogelijkheid van het correctief referendum bestaan.